

Evenwichtiger wereldeconomie, krijg dat maar eens verkocht

Tijdens hun recentste vergadering in Toronto, deze lente, is de G20 het erover eens geworden dat de leden het niet eens zijn. En hoewel de evenwichten in de wereldeconomie dringend moeten worden hersteld, hebben ze hun verklaring vaag genoeg gehouden, zodat eender welke binnenlands beleid waar de landen voor zouden kiezen ermee te rijden valt. Na afloop is iedereen vertrokken in de veronderstelling dat hij een overwinning had binnengehaald, maar de wereld heeft grotendeels verloren.

Er zijn grote onevenwichten in de wereldhandel. Amerikaanse gezinnen hebben te veel uitgegeven, en gaan nu gebukt onder schulden. Exporteurs in Europa en Azië zijn overdreven afhankelijk geworden van hun verkoop aan de VS en andere, nu zwakkere, economieën zoals Spanje en het Verenigd Koninkrijk. Mede door kortzichtige acties aan beide zijden is er op de lange termijn een diepgeworteld gedragspatroon ontstaan waardoor het alleen maar lastiger wordt aan de onhoudbare toestand van vandaag te raken.

Zoals altijd verstoort verandering het gezellige status-quo en de belangen die daarmee gebaat zijn. Zo zit de vastgoedlobby in de VS uiteraard niet te wachten op een vermindering van de overheidssteun voor huisvesting, ondanks het feit dat de VS waarschijnlijk meer huizen in voorraad hebben dan ze zich kunnen veroorloven. En zo heeft de exportlobby in China geen interesse in een sterke yuan, hoewel het op de lange termijn voor China beter is zijn munt op te waarderen.

We blijven maar hopen dat op de een of andere manier de staatshoofden tijdens hun bijeenkomsten beleidslijnen te voorschijn zullen toveren die de onevenwichten in de wereldhandel zullen herstellen. Jammer genoeg houden de macro-economische veranderingen die de landen moeten doorvoeren maatregelen in die zelfs staatshoofden niet kunnen waarmaken.

GEPRANGD

Geen enkele Amerikaanse president kan eenzijdig beslissen overheidssteun en uitgevenpatronen te veranderen. Dat is een beslissing voor het Congres. En zo kan ook geen enkele Chinese president eenzijdig beslissen de yuan sneller op te waarderen. Daarover is een consensus nodig met de verschillende apparatursjefs in de Staatsraad en de Communistische Partij. Bovendien gaan de hervormingen, die zowel in Amerika als in China

nodig zijn, veel verder dan dat. Ze vergen grondige, fundamentele veranderingen.

We zitten dus geprangd tussen het financieel onduurzaam patroon van de wereldwijde vraag en de nood aan, politiek gezien, moeilijke wijzigingen in het binnenlands beleid van veel landen. Alle politiek wordt op lokaal niveau bedreven, en er is geen lokaal kiesdistrict voor de wereld-economie, dus triomfeert datgene wat de onevenwichten wereldwijd vaak nog vergroot.

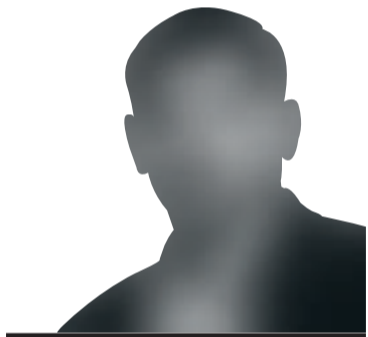
Naarmate de macht van het internet zich verspreidt via sociale en politieke netwerksites, zal de invloed van onderuit wellicht toenemen.

De G20 heeft het Internationaal Monetair Fonds (IMF) gevraagd om een stappenplan voor te bereiden voor de beleidslijnen van de landen moeten volgen om een stabiele wereldwijde groei te herstellen. Maar noch

de G20, noch het IMF kan of mag zijn wil opdringen aan nationale regeringen. Hoe kunnen deze bijeenkomsten dan meer worden dan een ritueel dat weinig impact heeft op de vooruitgang van de wereldwijde agenda?

VIRTUELE DEMOCRATIE

Er is uiteraard meer politieke steun nodig voor die agenda. Misschien kunnen we ons laten inspi-

Raghuram Rajan

- Is professor financiën aan de Booth School of Business van de universiteit van Chicago, en auteur van 'Fault Lines: How Hidden Fractures Still Threaten the World Economy'.
- Stelt vast dat de G20 en het IMF hun wil niet kunnen of mogen opdringen aan landen.
- Vindt dat het IMF sensibiliserings-technieken van basisbewegingen moet overnemen.

renen door niet-gouvernementele organisaties (ngo's) zoals Oxfam of Mothers Against Land Mines. Die bewegingen gebruiken druk van onderuit om politieke leiders ervan te overtuigen dat er binnenlandse steun is voor een internationale overeenkomst.

Basisbewegingen zullen het beleid wel meer gaan beïnvloeden. Naarmate de macht van het internet zich verspreidt via sociale en politieke netwerksites, en naarmate de virtuele democratie sterker wordt, zal de invloed van onderuit waarschijnlijk toenemen. Wie politieke leiders wil beïnvloeden, kan er maar beter aan wennen dat hij zijn meesters, het volk, rechtstreeks zal moeten overtuigen.

Jammer genoeg is het voor de bestaande ngo's moeilijk om zich bezig te houden met het populair maken van de coördinatie van het economisch beleid wereldwijd. In tegenstelling tot honger of landminnen zal het recht trekken van de onevenwichten in de wereldhandel het publiek niet voldoende raken om de giften aan te trekken die de ngo's nodig hebben om het hoofd boven water te kunnen houden.

zijn neerleggen bij de slechte kwaliteit van het onderwijs voor de jeugd of beslissen om de studieprogramma's van vier op vijf jaar te brengen.

Het domein van de kinderbijslag is een goed voorbeeld. Op basis van de solidariteit geldt 'een kind = een kind'. Waarom zouden we dus de kinderbijslag regionaliseren?

Nochtans organiseren de Vlaamse en de Franse Gemeenschap het hoger onderwijs op een andere manier. De Franstaligen verlenen de duur van de opleidingen tot vijf jaar, terwijl Vlaanderen die op vier jaar houdt. Dat verschil in uitgaven voor de kinderbijslag wordt door iedereen gedragen, terwijl het alleen voor rekening van de Franse Gemeenschap zou moeten zijn.

Responsabilisering weigeren, is uitgesloten, maar het is bijzonder ingewikkeld om dat principe in de praktijk om te zetten. Nemen we het geval van een roker die niet stopt met roken. Is dat zijn per-

sonlijke verantwoordelijkheid of het gevolg van maatschappelijke omstandigheden (een werkloze mens)? Nochtans organiseren de Vlaamse en de Franse Gemeenschap het hoger onderwijs op een andere manier. De Franstaligen verlenen de duur van de opleidingen tot vijf jaar, terwijl Vlaanderen die op vier jaar houdt. Dat verschil in uitgaven voor de kinderbijslag wordt door iedereen gedragen, terwijl het alleen voor rekening van de Franse Gemeenschap zou moeten zijn.

sonlijke verantwoordelijkheid of het gevolg van maatschappelijke omstandigheden (een werkloze mens)? Nochtans organiseren de Vlaamse en de Franse Gemeenschap het hoger onderwijs op een andere manier. De Franstaligen verlenen de duur van de opleidingen tot vijf jaar, terwijl Vlaanderen die op vier jaar houdt. Dat verschil in uitgaven voor de kinderbijslag wordt door iedereen gedragen, terwijl het alleen voor rekening van de Franse Gemeenschap zou moeten zijn.

sonlijke verantwoordelijkheid of het gevolg van maatschappelijke omstandigheden (een werkloze mens)? Nochtans organiseren de Vlaamse en de Franse Gemeenschap het hoger onderwijs op een andere manier. De Franstaligen verlenen de duur van de opleidingen tot vijf jaar, terwijl Vlaanderen die op vier jaar houdt. Dat verschil in uitgaven voor de kinderbijslag wordt door iedereen gedragen, terwijl het alleen voor rekening van de Franse Gemeenschap zou moeten zijn.

PERCEPTIE

Maar bovenal moet het Fonds iets doen aan hoe het wordt gepercipieerd. Het moet gezien worden als een instelling die de soevereiniteit van elk land eerbiedigt, maar die ijvert voor het wereldwijde goed. Essentieel is dat het op een transparante en eerlijke manier tot zijn beleidsaanbevelingen komt, en dat het zich daarbij voornamelijk laat leiden door overtuigend economisch onderzoek en gegevensanalyse.

Landen zullen ermee moeten instemmen dat het IMF hun invloedrijke burgers rechtstreeks aanspreekt, op voorwaarde dat het te goeder trouwe gebeurt, en zullen daarvoor alles in het werk moeten stellen. Net zoals de activiteiten van ambassades zou het IMF dan beschermd moeten worden door een internationale overeenkomst wanneer het zich uitspreekt over economische aangelegenheden tegenover een lokaal publiek.

Als we deze veranderingen kunnen doorvoeren - en we mogen de omvang van die opdracht niet onderschatten - zullen de leiders van de G20, wanneer zij in de toekomst bijeenzitten, misschien niet denken dat hun burgers maar weinig geïntereiseerd zijn in het resultaat.

In de plaats daarvan zal de G20 een daadwerkelijk politiek mandaat hebben om op een betrouwbare manier iets te doen aan de welvaart van de wereldeconomie. © PROJECT SYNDICATE

weekend

DE TIJD | ZATERDAG 11 SEPTEMBER 2010

17

SOCIAAL OVERLEG

Partners wacht herfst vol hete hangijzers

19

HANDEL

Europa richt blik op Azië

22

JAPAN

Premier Kan staat voor cruciale verkiezingen

Klaar voor plan B?

Het B-woord is gevallen. B van boedelscheiding of **PLAN B**. De Vlamingen hebben niet langer het monopolie op het dreigement uit elkaar te gaan als het echt niet anders meer kan. De Franstalige onderhandelaars gaven ons vorige week met hetzelfde argument lik op stuk. Maar wat impliceert een echtscheiding voor de Vlaamse economie? Is Vlaanderen op zichzelf economisch leefbaar? De Tijd maakt een simulatie.

INE RENSON

Het is eigenlijk wel opmerkelijk. Een kleine helft van de Vlaamse kiezers stemt voor partijen die openlijk het einde van België nastreven. Ook de meer gematigde Vlaamse partijen laten zich na drie jaar onafgebroken regeringscrisis steeds vaker ontvallen dat 'een eigen koers varen toch wel voordelen zou hebben'. En toch heeft geen enkele economie of studiedienst tot op vandaag een exhaustieve studie gemaakt van wat dat zou betekenen voor de Vlaamse economie.

Prettig detail: de Franstalige pers heeft het inferno dat Vlaanderen te wachten staat de voorbije maanden wel smalend uit de doeken gedaan. Scenarios waarbij de Vlamingen na een duur afgekochte scheiding en de banvloek van Europa, het verlies van de Brusselse melkkoe en beladen met een afschuvelijke staatsschuld en een vergrijpsde volking berooid de berg op strompelelen. 'Pauvre Plandre indépendante', schreef het weekblad Le Vif enkele maanden geleden. Onverholven boodschap: 'Jongens, begin er niet aan.'

Daarom doen we een poging zelf eens te kijken hoe een toekomstscenario voor een onafhankelijk Vlaanderen eruit kan zien. We gaan met uit van de meest extreme hypothese: Vlaanderen staat op zichzelf, Brussel en Wallonië gaan samen verder in wat Franstaligen het nieuwe België of la petite Belgique plegen te noemen. We gaan niet in op de politieke vraag of een boedelscheiding op dit moment wenselijk is. Laat staan dat we willen nagaan waar de nieuwe staatsgrens dan wel getrokken moet worden. Wat met het historisch patrimonium? Met de kunstscollecties of de nationale bibliotheek in Brussel? Wie neemt het ko-

ningshuis over? En het erfgenaamschap van de Belgische frieten en chocolade? Het zijn pertinente vragen. Maar daarover willen het hier niet hebben.

Gemakshalve gaan we ervan uit dat al die dingen na veel duwen en trekken geregeld zijn. En dat Europa de nieuwbakke maliestaten erkent. Na jaren van onderhandelen worden de Vlamingen wakker in een onafhankelijk land. Waar staan we dan?

REUS OP LEMEN VOETEN

Op het eerste gezicht lijkt Vlaanderen te winnen bij een scheiding. De cijfers spreken voor zich: in alle economische statistieken torent het rijke noorden uit boven het arme zuiden. Het bruto binnenlands product (bbp) per inwoner ligt in Vlaanderen 30 procent hoger dan in Wallonië. Vlaanderen neemt 58 procent van het Belgische bbp voor zijn rekening. Wallonië en Brussel zijn goed voor 23,3 en 18,7 procent. De werkloosheidsgraad over de taalgrens is ruim dubbel zo hoog: hij piekt op 15,4 procent in Wallonië en op 20,9 procent in Brussel, versus 7,9 procent in Vlaanderen. Bovendien, en niet onbelangrijk, is de gemiddelde Vlaamse gemiddeld 13 procent rijker dan de Waal. Vlaanderen zorgt met 58 procent van de bevolking voor 63 procent van de inkomsten uit de personenbelasting. Wallonië neemt met 32,4 procent van de inwoners slechts 28,2 procent voor zijn rekening. Brussel is met 9,8 procent van de ingezetenen goed voor 8,4 procent. Als je de belangrijkste economische parameters kijkt, is Vlaanderen beter af op zichzelf.

Die cijfers reflecteren natuurlijk de realiteit van de voorbije veertig jaar, van een dynamisch en florenend Vlaanderen versus een zielogend Wallonië. De vraag is maar of die trend doorzet. Is Vlaanderen een reus op lemen voeten, zoals Le Vif onze economie met de grond gelijkmaakte? Het had wese er lachziek op dat Vlaanderen zijn industriële parken van weleer een na een ziet verdwijnen - denk maar aan Opel Antwerpen - en dat het voor wat overblijft in grote mate afhankelijk is van buitenlandse hoofdkwartieren.

Daar zit natuurlijk iets in. Niettemin blijven de economische troeven die ons bbp vandaag ondersteunen grotendeels overeind: vier zeehavens, een internationale luchthaven en een fijnmazig spoorwegaanet, die Vlaanderen een primaire rol geven als logistiek centrum. Vlaanderen staat aan de top van de medische (spits)technologie en is het aan zichzelf verplicht die witte revolutie nog veel

De meest welvarende landen zijn kleine landen. Dat is de paradox van de globalisering.

sterker internationaal uit te spelen. De uitdagingen blijven grotendeels dezelfde als vandaag: nog meer inzetten op de technologische sectoren van de toekomst. Een sterk onderwijsstelsel is alvast een grote troef.

Ook een kleinere binnenlandse markt

hoeft voor een exportgerichte economie als de onze geen nadeel te zijn, zegt Paul De Grauwe, professor economie aan de KULeuven. 'De meest welvarende landen zijn meestal kleine landen, zoals Singapore, Zwitserland of de Scandinavische landen. Dat is de paradox van de globalisering en de Europese integratie: sinds de meeste handelsbarrières zijn weggevallen, wordt de optimale omvang van landen kleiner. Je kan een gerichter beleid voeren, korter op de bal spelen. En wat specifiek geldt voor België: de communautaire spanningen die ons land al jarenlang blokkeren, zouden verdwijnen, wat efficiëntiewinsten zou opleveren voor de nieuwe entiteiten.'

Een bijkomende vraag is of een kleinere entiteit de sociale zekerheid even goed kan dragen. Hoe meer schouders om de lasten over te verdelten, hoe beter. Maar ook hier lijkt het antwoord positief. Om te beginnen vallen de transfers naar het zuiden weg, nu goed voor 5 à 6 miljard euro of 3 procent van het Vlaamse bbp. Dat geld kan dienen om andere potjes te spekken. Dat van de pensioenen bijvoorbeeld, zonder twijfel een van de grootste uitdagingen voor een onafhankelijk Vlaanderen.

De Franstaligen wijzen er altijd fimpjes op dat zij misschien grote werkloosheidsproblemen hebben, maar dat wat de pensioenen betreft, de transfer al enkele jaren omgekeerd is. Van het jonge zuiden naar het grijze noorden. Maar dat, zeggen Vlaamse economen, is een misleidende voorstelling van de situatie. 'De netto-transfer wordt niet bepaald door wie wat uit de pot haalt, maar door wat je erin steekt', legt Paul De Grauwe uit. 'Door de lage tewerkstellingsgraad in Franstalig België, waar je bovendien veel lagere inkomens en veel overdeelszorg hebt, is hun bijdrage tot de sociale zekerheid veel kleiner. Dat is wat telt.' Met andere woorden: de 30 procent jonge werklozen in Brussel wegen misschien niet op de pen-

sioenkas, maar ze dragen er ook niet toe bij.

Bovendien, berekende KBC, zouden die omgekeerde transfers elkaar pas tegen 2030 opheffen. Wat Vlaanderen in een onafhankelijk scenario minder zou uitgeven aan (Waalse en Brusselse) werkloosheidsvergoedingen, compenseert de komende 20 jaar rümschoots de pensioenhandicap. Die laatste is ook niet onoverkomelijk, stelt Erik Brust, directeur van het Vlaams Instituut voor Economie en Samenleving (Vives). De activering van vijf tiplussers is iets wat relatief snel vruchten kan afwerpen. De meeste politieke geesten in Vlaanderen zijn daar intussen rijp voor.'

BITTERE PIL

Een geheel andere zaak wordt de verdeling van de staatsschuld. Hoewel we in het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden maar een gedeeld verleden van 15 jaar hadden, was het ook daarvoor dat België en Nederland achteraf nog jaren hebben gebakkeleid. Nu is het andere koek. De staatsschuld, 345,8 miljard euro op meer dan 100 procent van het bbp, werd grotendeels opgebouwd sinds de jaren 70 en komt voor twee derde op rekening van Wallonië en Brussel. Maar Wallobrux opzadelen met 62 procent van de staatsschuld, zou betekenen dat je het land meteen tot op de rand van de afgrond duwt. Wallonië op de radar van de financiële markten komen, met alle speculatie van dien. Geen optie dus.

Dirk Heremans, emeritus professor economie van de KULeuven bekeek samen met Annelore Van Hecke in opdracht van Vives enkele realistischere opties. In alle scenario's draagt Vlaanderen de zwaarste last: 57,8 procent op basis van het bevolkingsaantal, 61,4 procent op basis van de tewerkstellingsgraad. ► VERVOLG OP PAGINA 17

COLUMN

ETIENNE DE CALLATAY

Plan B geeft geen 'Huisje Weltevree'

Bij de onderhandelingen over een nieuwe federale regering is er de jongste dagen heel wat te doen over een plan B, namelijk de splitsing van België. Dat plan B is geen goed idee. Het is onbegrijpelijk dat het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschap een oplossing zouden verdedigen die de koopkracht van de lokale bevolking zou doen dalen, in nog grotere mate dan bij de Grieken momenteel het geval is. Voor Vlaanderen betekent het doorknippen van de banden met Brussel dat het aan multiculturele dynamiek inboet, dat het synergie mogelijkheden verliest en dat het zich in de ban doet slaan van de internationale gemeenschap. Geen optimale oplossing.

Elike reflectie over hoe het institutionele landschap er in de toekomst zal uitzien, moet vertrekken van twee fundamentele begrippen: solidariteit en responsabilisering. Die twee begrippen worden dikwijls als tegenstrijdig voorgesteld.

Das is een misvatting. Minder verantwoordelijkheid leidt tot verkeerde keuzes. Die zijn uiteindelijk schadelijk voor de bevolking in haar geheel en voor de zwakkeren in het bijzonder. Dat is dus net het tegenovergestelde van solidariteit. Responsabiliseren zonder coördinatie is ook geen wondermiddel. Het volstaat te kijken naar de chaotische wijze waarop Europa de financiële crisis heeft aangepakt, om zich daarvan te overtuigen.

Het debat over het behoud van de solidariteit in een meer gereregionaliseerd België nam een slechte start. De begrippen 'behoud van solidariteit' en 'behoud van de sociale zekerheid in de federale staat' zijn impliciet op gelijke voet gezet. Dat is weer een misvatting. Een zekere regionalisering van de sociale zekerheid botst niet met het behoud van solidariteit. Ze kan die zelfs helpen verbeteren. We mogen het doel - een efficiënte en dynamische solidariteit tussen personen -

niet verwarren met de middelen - de federale organisatie van de sociale zekerheid. We kunnen trouwens door andere middelen dan de sociale zekerheid tot solidariteit komen, bijvoorbeeld door een herverdelende fiscaliteit of door een arbeidsmarkt die kansen creëert voor weinig gekwalificeerde personen. Bovendien moeten we ook willen inzien dat het organiseren van de sociale zekerheid op federaal niveau perverse effecten heeft.

De sociale zekerheid omvat vier grote domeinen: pensioenen, gezondheidszorg, werkloosheidsuitkeringen en kinderbijslag. Zij berusten op solidariteit ten opzichte van wie lang leeft, dure gezond-

Elike reflectie over hoe het institutionele landschap er in de toekomst zal uitzien, moet vertrekken van twee fundamentele, niet-tegenstrijdige begrippen: solidariteit en responsabilisering.

■ Etienne de Callatay is hoofdredacteur bij Bank Degroot.